

Arta Renașterii în Germania

În **Germania** pictura și sculptura au continuat în bună măsură stilul gotic, dar influența artei italiene ca și descoperirea unor tehnici în gravură, stampă au configurat un stil renascentist german.

Arta germană era orientată în special spre tradițiile stilului gotic. Konrad Witz (ca.1400-1445) pictează peisaje sub influența artei flamande. Cu opera lui Albrecht Dürer (1471-1528), pictor, desenator și gravor, se realizează legătura cu arta Renașterii, după modelul celei italiene.

Ciclurile sale de gravuri în lemn „Patimile” și „Viața Mariei” sunt cunoscute în întreaga Europă. În special compoziția sa „Cei patru Apostoli” (1526) arată atașamentul la eleganța picturii italiene și forța sa de exprimare. Dürer întreprinde călătorii în Italia și în Țările de Jos și întreține strânse legături cu artiștii epocii. Contemporanul său Matthias Grünewald (1480-1528) pictează încă în stilul evului mediu.

Marea pictură germană este reprezentată de Albrecht Dürer, în egală măsură gravor în lemn sau aramă, Hans Holbein, Lucas Cranach și Mathias Grünewald.

Pictura în Germania

Fenomenul apariției Renasterii în Germania se caracterizează prin afirmarea amplă a picturii, spre sfârșitul secolului al XV-lea, odată cu afirmarea unor reprezentanți de geniu de mare talent: *Mathis Grunewald, Hans Baldung zis Grein, Lucas Cranach cel Batrin, Albrecht Altdofer, Holbein cel Tânăr*. La mijlocul sec. al XVI-lea, această puternică generație de genii, mari pictori și umaniști, se va stinge lăsând în urmă o puternică și omogenă școală de pictură, care, în mod paradoxal, nu a avut continuatori.

Pictura germană din perioada Renașterii numără câteva personalități care pot sta oricând alături de marii maeștri ai Italiei. Este vorba de faimoasa triadă compusă din Dürer, Holbein și Grünwald dar și de faimoșii Altdorfer și Cranach. Deși, pictura germană are o valoare incontestabilă, influența ei nu s-a exercitat dincolo de teritoriul natal.

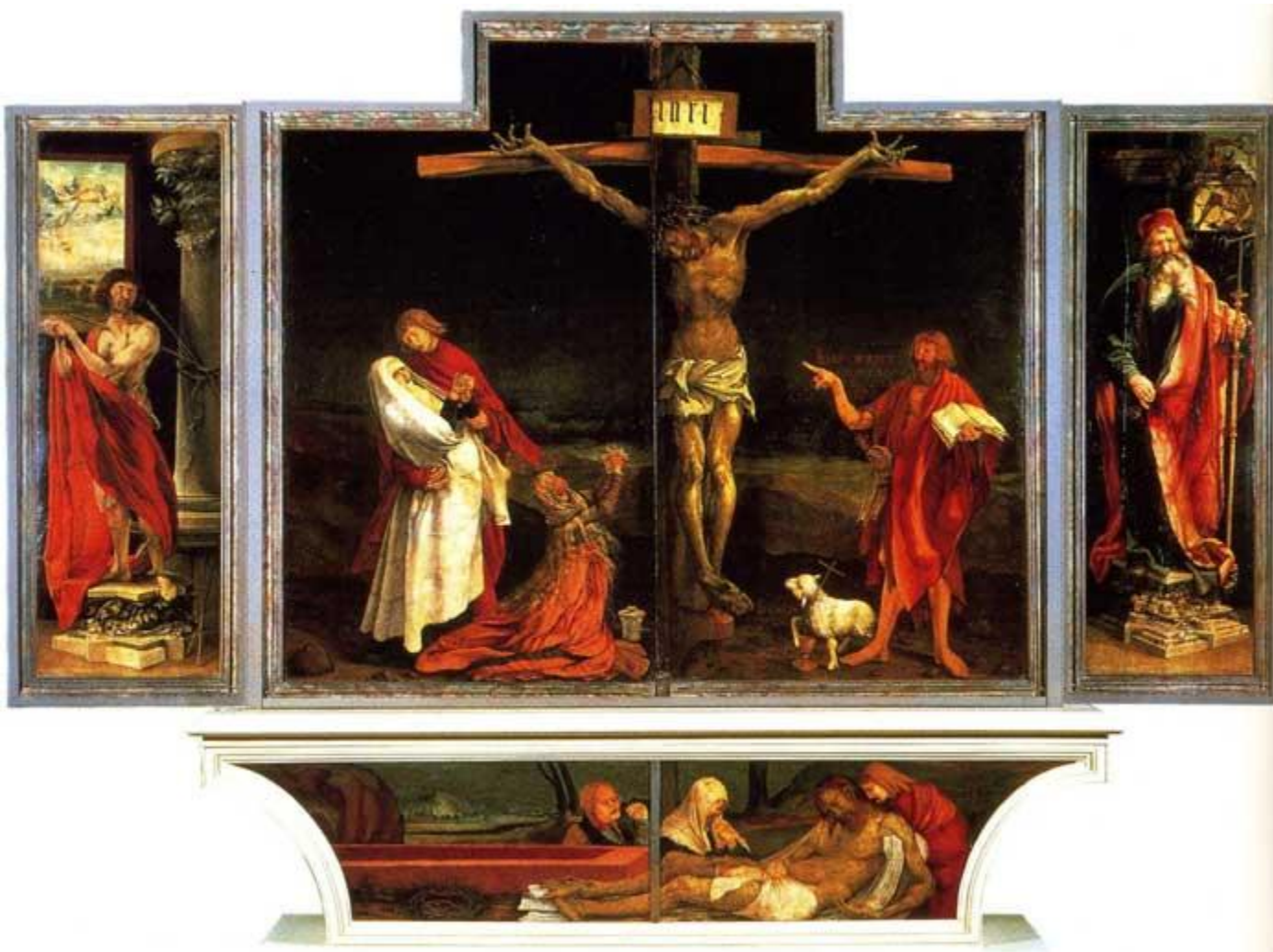
O trăsătură caracteristică a picturii și a artei germane, în general, este expresivitatea și lirismul ei. „Germanul e liric, doritor de a-și exterioriza sentimentele, apreciind și cultivând ce este mai personal și mai intim în om. Acest lirism, această notă individualistă și afectivă, transpiră în toată arta lui.”

Mathias Grunewald

(1475-1528)

Buchetul strălucitor al picturii germane a veacurilor al XV-lea și al XVI-lea ar fi incomplet fără creația lui Grunewald.

Contemporan cu generația de aur a pictorilor germani, Duer, Cranach, Adolfer și Holbein, dar și cu mari personalități ale culturii Renașterii italiene sau flamande, ale vieții politice ori ale gândirii moderne în Europa, Grunewald este o figura singulară printre contemporanii săi, atât prin viziunea sa arhaic medievală, cât și prin sentimentul patetic. Pictura lui Grunewald este stranie. Ea fascinează prin spațiul învăluit de mister și sacru, impresionează prin tensiunea paroxistică a rugăciunii; totodată, imaginea concepută de Grunewald șochează prin neașteptat de modernele soluții plastice, prin foarte evaluate și îndrăznețe modalități cromatice, îndeosebi prin folosirea paletelor spectrale. Deși născuți în același an, Grunewald și Michelangelo, par a fi trăit la distanțe de secole. Printre cele nouă panouri ale Altarului din Isenheim, pictat de Grunewald și azi aflat la Muzeul din Colmar, compoziția centrală cu tema *Răstignirii* este cea mai impresionantă. Comentariul filosofic este dublat de implicarea etică și de exaltarea mistică a pictorului. În interpretarea acestuia, destinul uman este văzut ca o dramă, datorită neputinței omului de a-și decide și domina propria soartă. Tensiunea rugăciunii, implorarea și disperarea constituie laolaltă epicentrul degajator al energiilor emoționale în creația lui Grunewald. În pictura germană stările paroxiste ale durerii în fața *crucificării* omului și înălțarea gândului și speranței spre dumnezeire au fost, poate, exprimate pentru întâia dată de Grunewald. Contemporan cu Leonardo, cu Rafael și cu Tizian, pictorul german pre medieval, rămâne rămâne departe de spiritual rațional al Renașterii, departe de încrederea rece în forțe proprii, în dominarea destinului prin voința superioară.

Altarul din Isenheim

Autoportret

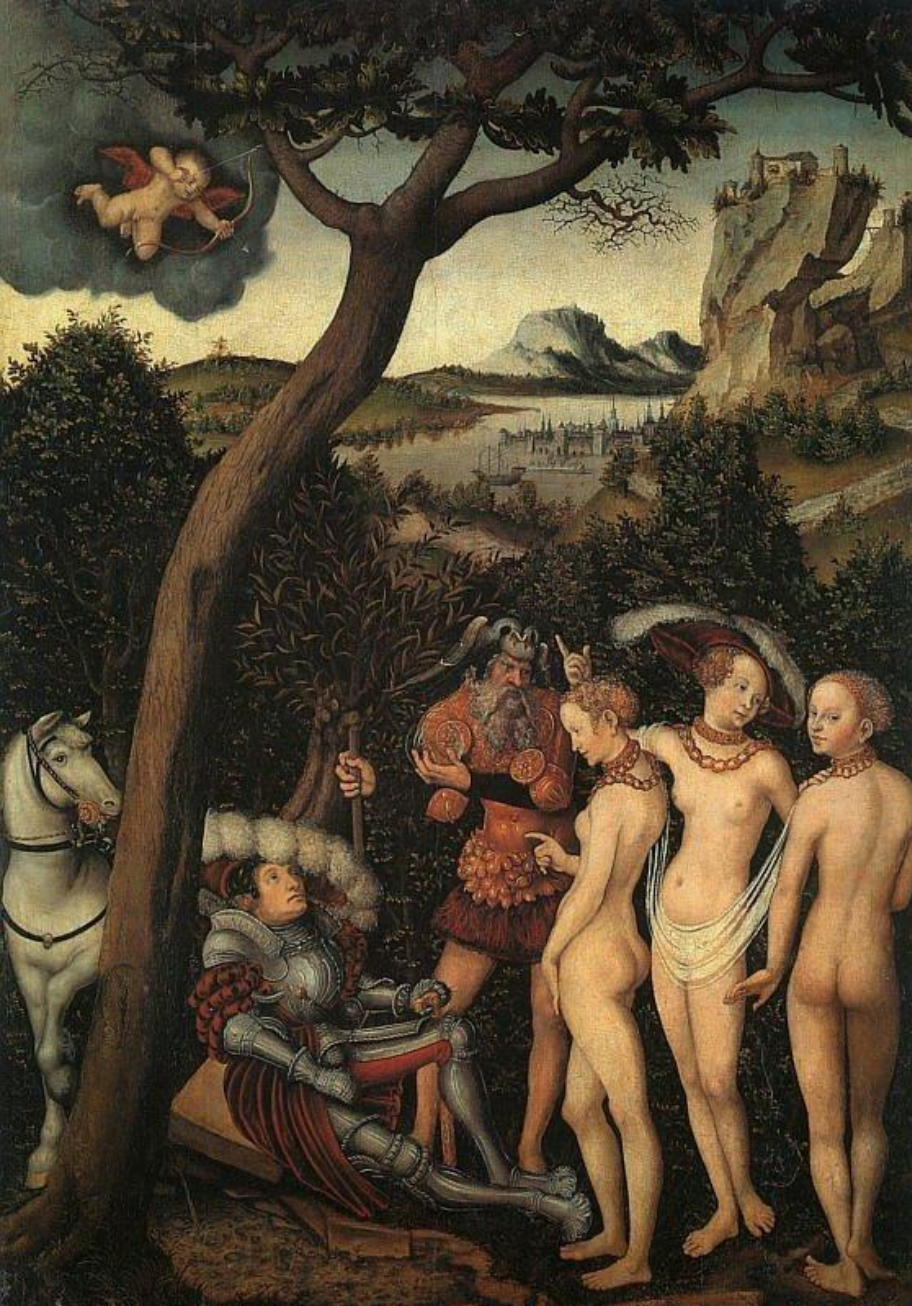
Crucificarea

Lucas Cranach cel Batrin (1472-1553) s-a născut la Kronach, în Franconia, de unde îi venea numele. Era contemporan cu Durer, Grunewald și Hans Holbein cel Tinar. Asemenea tuturor contemporanilor săi, Lucas Cranach a călătorit mult făcându-și prieteni printre umaniștii și oamenii de cultură ai vremii sale. La vârsta de treizeci de ani, pictorul s-a stabilit la Wittenberg, orașul nașterii Reformei lui Luther. Aici devine pictorul curții lui Frederic cel Înțelept al Saxoniei, principele partizan al Reformei. Apreciat și solicitat indeosebi pentru portrete, Cranach a avut un strălucitor atelier, în care urmau să se inițieze elevi din întreaga Germanie.

În fața numeroaselor compoziții, Cranach a pictat mai ales portrete, unele prezentându-i pe toți principii de Saxa și ai caselor înrudite. Cranach a lăsat în portret și câteva pătrunzătoare interpretări psihologice ale Reformatorului *Martin Luther*, căruia pictorul i-a fost un prieten apropiat și un convins adept. Se spunea că din atelierul lui Cranach ieșiseră 1000 de portrete numai pentru figura lui Luther. Opera lui Cranach înregistrează numeroase compoziții, portrete individuale și de grup, precum și nuduri feminine. Pictorul a formulat o viziune cu totul originală despre idealul frumuseții feminine. Chipuri blonde, cu priviri visătoare și misterioase, cu ochii trași oblic spre tâmples, cu gura mică, ușor surâzătoare, aparțin unor tinere cu trup subțire, stilizat straniu. Anatomia puternică și echilibrată construită de Durer definise tipologia caracteristică germană. Cranach a înlocuit-o cu un tip feminin fragil, de seră, care pare a-l fi obsedat. Idealul de frumusețe amintește proporțiile artei din Egiptul antic: umerii înguști, sânii foarte mici, abdomenul proiectat ușor în afară.

Judecata lui Paris, Venus, Venus și Amor, Lucretia sunt imaginile unei lumi straniu poetice, straniu senzuale. În portretistica pictorul se situează alături de concepția lui Durer. Desenator de geniu, Cranach a descifrat chipurile mature și aspre, ca cel al lui *Martin Luther* sau al *Doctorului Johannes Scheuring (1529)*, dar și prospețimea și candoarea vârstei în portretele copiilor, în stare să diversifice interpretările Umanismului Renașterii germane.

Colorismul rafinat al picturii lui Cranach contrazice teza nedotării cu sensibilitate colotistică ori picturală a artiștilor germani. Localizarea tonurilor deschise, cu maximă putere de reflectare, negrurile catifelate și profunde, situate printre câteva mari excepții ale picturii universale, îl definesc pe Lucas Cranach Cel Bătrân ca unul dintre străluciții pictori ai artei germane și europene.

Judecata lui Paris

Judith cu capul lui Holofernes

Prințul Saxoniei

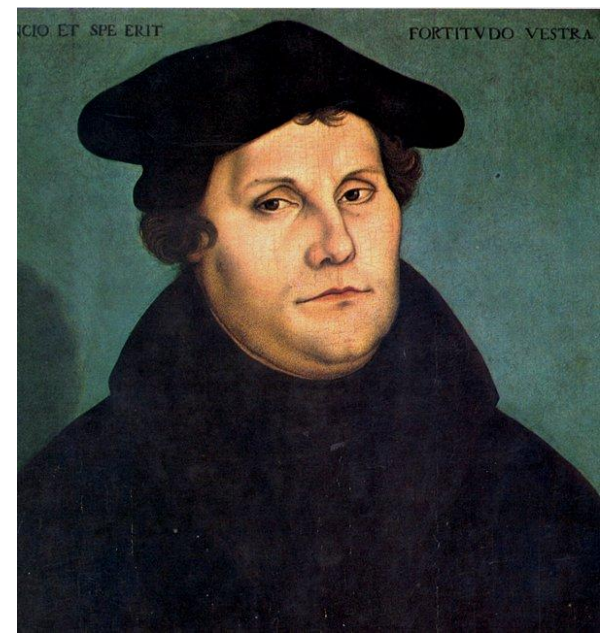
Gheorg, Ducele Saxoniei

Portretul unei doamne

Martin Luther

Albrecht Dürer

(1471-1528)

Este cunoscut atât ca un mare pictor cât și ca un gravor deosebit. Spirit universal și modern, Dürer a fost apreciat nu doar ca artist, ci și ca un rafinat umanist. Călătorind în Italia, Dürer a fost atras de școala venețiană de pictură, care va exercita, prin Giovanni Bellini și Mantegna, o influență evidentă asupra sa, modificându-i concepția despre rolul artistului. Lor le datorează Dürer preocuparea pentru forma și frumusețea plastică. Creația lui Dürer cuprinde mai multe compoziții cu teme religioase (***Fecioara, pruncul Iisus și Sfânta Ana, Adam și Eva, Adorația Sfintei Treimi***) care dezvăluie preocuparea lui Dürer de a fixa fizionomiile și tipurile umane specific germane. Atras de psihologia și înfățișarea oamenilor, lui Dürer i-a plăcut să picteze portrete de o expresivitate deosebită. În autoportretele sale, destul de numeroase, el a încercat să redea evoluția propriei sale personalități. Modul în care acest remarcabil portretist a reușit să surprindă și să exprime viața interioară a omului, trăsăturile sale temperamentale și de caracter este evident în capodopera Apostolii sau Cele patru temperamente. Dürer a realizat și numeroase xilogravuri (gravuri în lemn) și gravuri în cupru. Admirabile sunt gravurile intitulate: ***Melancolia, Cei patru cavalerii ai Apocalipsei, Moartea și diavolul.***

Albrecht Dürer (1471-1528) a fost un pictor, creator de gravuri și teoretician al artei german, una din personalitățile de seamă ale istoriei universale a artei. Opera sa impregnată de ideile Renașterii, Umanismului și Reformei a exercitat o deosebită influență în special asupra artiștilor germani și olandezi de mai târziu. Cu cele ca. 350 de gravuri în lemn și 100 gravuri în cupru a contribuit în mod hotărâtor la dezvoltarea gravurii ca formă de artă de sine stătătoare.

Albrecht Dürer s-a născut la 21 mai 1471 în Nürnberg, al treilea fiu din cei 18 copii ai lui Albrecht Ajtosi, meșter originar din Regatul Ungariei, stabilit la Nürnberg, și Barbara (născută Holper) Dürer. Tatăl său era giuvaergiu, lucra în special cu aur, meserie pe care ar fi dorit să o transmită și fiului său. Tânărul Albrecht are însă mai degrabă înclinații spre desen, lucrează pe pergament și încearcă primele sale gravuri. Între anii 1486 și 1490 își face ucenicia în atelierul pictorului și gravorului Michael Wolgemut, fiind influențat de gravurile în lemn ale acestuia pentru ilustrarea cărții „Weltchronik” („Cronica lumii”, 1488-1493) de Hartmann Schedel, la care ar fi și colaborat. Conform obiceiului german din epoca medievală, începând cu anul 1490, Albrecht Dürer întreprinde călătorii prin diverse centre (Strasbourg, Colmar și Basel), pentru a învăța de la alți maeștri ai vremii. Lucrările sale din această perioadă demonstrează influența școlii vechi olandeze (Robert Campin, Jan van Eyck, Rogier van der Weyden). În 1494 se căsătorește cu Agnes Frey, dintr-o înstărită familie burgheză din Nürnberg. În octombrie 1494 pleacă pentru prima dată în Italia, și anume la Veneția, unde studiază operele maeștrilor din secolul al XV-lea și copiază gravurile în cupru ale lui Andrea Mantegna. Întors la Nürnberg, își deschide în 1497 propriul atelier. Între anii 1505 și 1507, Dürer întreprinde o nouă călătorie la Veneția, unde cunoaște pe Giovanni Bellini, pe care îl consideră drept cel mai bun pictor („Bester in der Malerei”) și de la care preia forța și profunzimea coloritului. Primește din partea negustorilor germani din Veneția comanda unui tablou de altar, „Rosenkranzfest” („Sărbătoarea Rozariului”, 1506), care este apoi cumpărat pentru o mare sumă de bani de împăratul Rudolf II și adus la Praga, unde se găsește și astăzi, în „Národní Galerie”.

Albrecht Dürer s-a ocupat și de matematică. Astfel, a întocmit un îndrumător pentru măsurarea cu rigla și compasul. A descris curba scoică și o generalizare a concoidei lui Nicomede. A expus construcția spiralelor cu compasul și a descris epicycloida. A utilizat metoda proiecțiilor ortogonale duble. S-a ocupat de construcția poligoanelor regulate. Lucrările lui Dürer se adresează nu numai pictorilor, ci și tehnicienilor și arhitecților, inițiindu-i în construcția figurilor geometrice, iar regulile stabilite fiind însoțite de demonstrații riguroase. Dürer a scris și un tratat de geometrie descriptivă, devenind astfel un precursor al acestui domeniu înaintea lui Gaspard Monge.

Albrecht Dürer – Autoportrete

Albrecht Durer – Apostolii

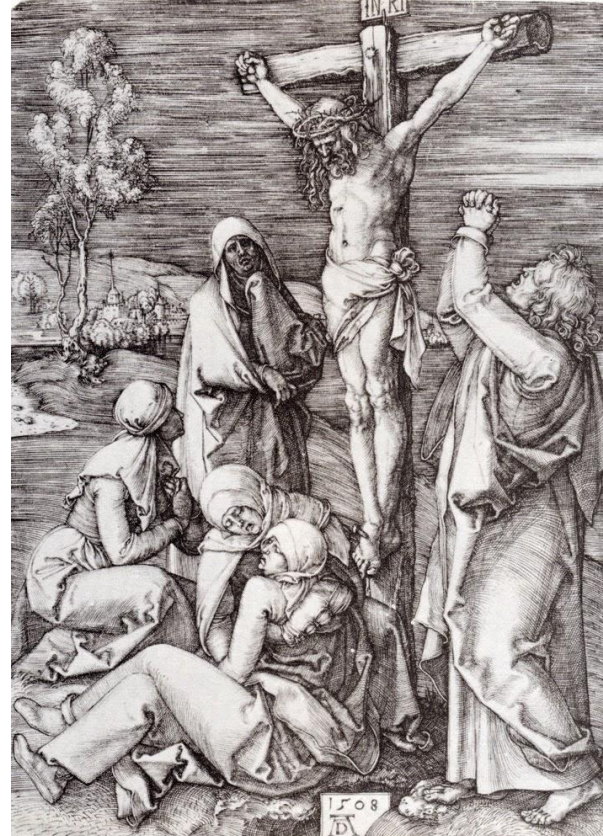
Adam și Eva

Albrecht Durer
– Adorația Sfintei
Treimi

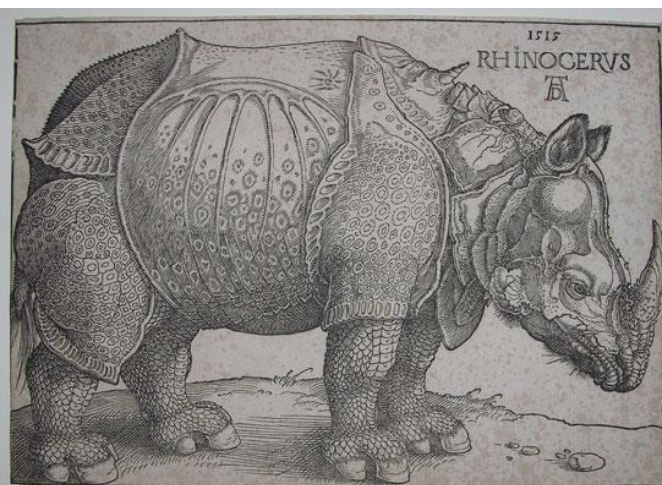
Cavalerii Apocalipsei

Crucificarea

Flagelarea

Rinocerul

Hans Holbein cel Tânăr

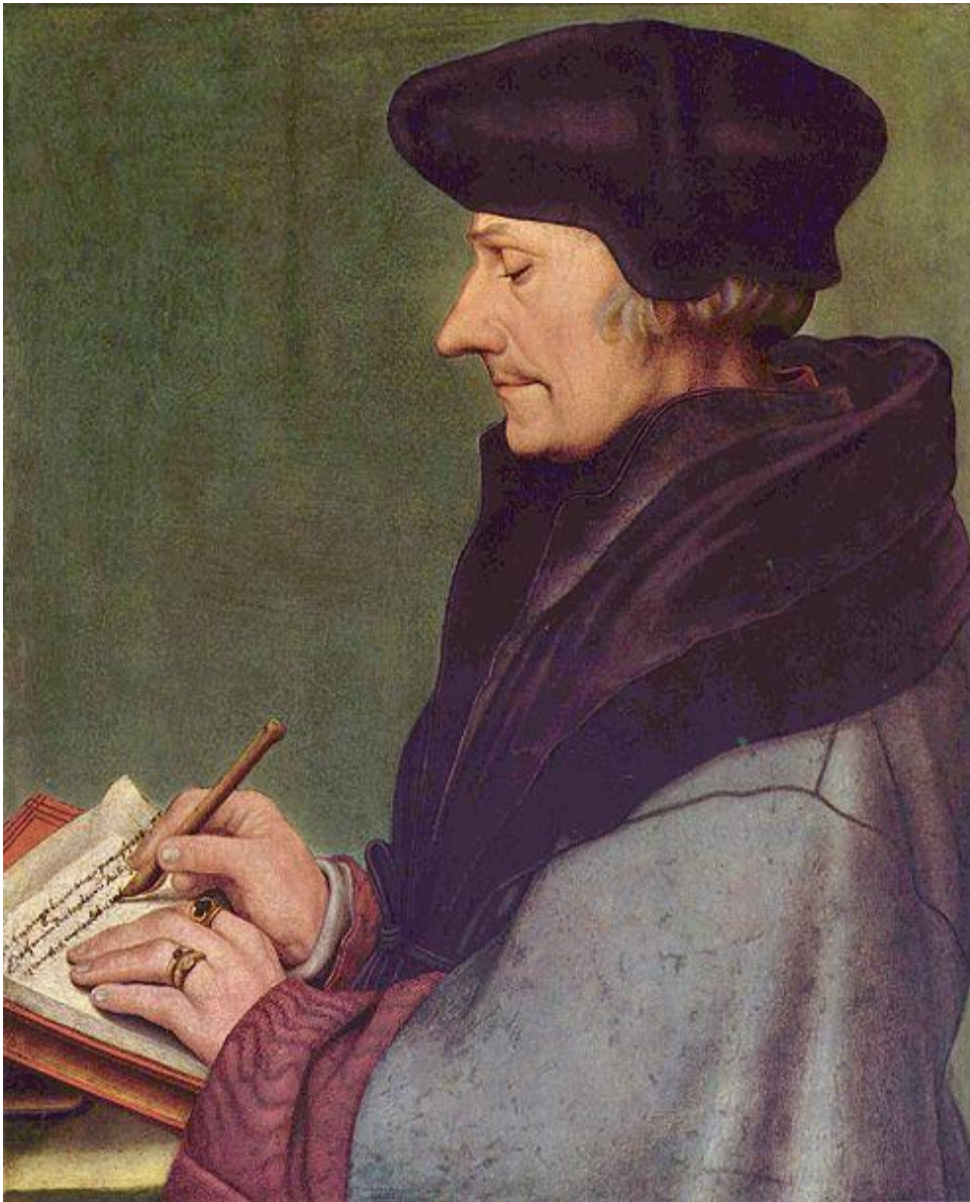
(1497-1543)

S-a născut la Augsburg și a murit la Londra, unde fusese pictorul curții lui Henric al VIII-lea. Încă din primii ani ai tinereții sale, Holbein a călătorit mult, cunoscând și legând prietenii cu reprezentanți ai culturii vremii printre care renumiții Erasmus și Thomas Morus. După ce executase, în tinerețe, compoziții cu subiecte religioase (*Madona Burgmeistrului Meier, Christos în mormânt*), Holbein ajunge un celebru portretist. Renumite sunt portretele lui *Erasmus, Portretul soției și al copiilor artistului, Portretul reginei Jane Seymour, Portretul lui Henric al VIII-lea.*

Hans Holbein cel Tânăr -- (în germană: Hans Holbein der Jüngere) (n. 1497 sau 1498, Augsburg - d. 29 noiembrie (?) 1543, Londra) a fost un pictor german, fiul lui **Hans Holbein cel Bătrân**, el fiind considerat - împreună cu **Albrecht Dürer** și **Lucas Cranach** - printre cei mai reprezentativi artiști germani din perioada Renașterii nordice. Nu se cunosc multe amănunte din viața lui, nu s-au păstrat notițe sau alte materiale scrise de mîna lui și avem prea puține informații provenite din partea contemporanilor săi care să arunce o lumină asupra vieții sale personale. S-a născut cu mare probabilitate în anul 1497 în orașul Augsburg din sudul Germaniei, al doilea fiu al pictorului Hans Holbein, cunoscut ca "cel Bătrân". Împreună cu fratele său mai mare, Ambrosius (1494-ca.1516), își începe ucenicia în atelierul tatălui lor. Holbein cel Bătrân (1465-1524), cunoscut mai ales pentru picturi de altare și portrete executate cu neobișnuită strădanie, îi transmite fiului său mai tânăr deprinderea de a observa. În anul 1515, întreprinde prima sa călătorie la Basel unde, împreună cu Ambrosius, intră pentru scurt timp în atelierul maestrului Hans Herbster. Cei doi frați ilustrează un exemplar al cărții lui Erasmus, "Elogiul nebuniei", găsită întâmplător, executând această muncă - după câte se pare - pe socoteală proprie. La vârsta de numai 18 ani, fiind încă ucenic, Hans Holbein primește prima sa comandă din partea primarului orașului Basel, Jakob Meyer. Portretul soților Meyer (1516) marchează debutul carierei sale în pictură. Holbein revine la Basel în anul 1519, unde e primit pe 25 septembrie ca maestru în breasla pictorilor din Basel. Tot în același an se căsătorește cu o văduvă mai în vârstă cu patru ani decât el, pe nume Elisabetha Binzenstock și își deschide propriul atelier. Hans Holbein se împrietenește cu filosoful umanist Erasmus din Rotterdam care, începând din anul 1521, se stabilește la Basel, și îi pictează trei portrete, dintre care cel mai renumit este "Erasmus la masa de scris". În anul 1524, moare tatăl lui Holbein și artistul va pleca într-o călătorie în Franța, apoi în Flandra unde se oprește pentru scurtă vreme la Antwerpen și ia contact cu pictorul **Quentin Metsys**. În anul 1526 întreprinde prima călătorie în Anglia, unde sosește cu o scrisoare de recomandație din partea lui Erasmus pentru cancelarul **Thomas Morus**, membru al Consiliului Regal. În anul 1532, Hans Holbein se stabilește definitiv în Anglia. În 1536, Holbein primește titlul de pictor al curții regelui Henric al VIII-lea. Regele, care - precum se știe - își schimba frecvent soțiile, unele sfârșind pe eșafod, înainte de a se căsători pentru a patra oară, îl trimite pe Holbein să facă portretele unor eventuale candidate. Dintre acestea, Henric o alege pe Anne de Cleves, care devine a patra sa soție. Hans Holbein își face autoportretul în anul 1542, pe care îl semnează cu "IOANNES HOLPENIVS BASILEENIS". Un an mai târziu ciuma face ravagii la Londra. Nu se cunoaște cu exactitate ziua morții artistului. Pe 7 octombrie își dictează testamentul, va fi înmormântat pe 29 noiembrie în cimitirul St. Andrews. Holbein se numără printre puținii pictori din nordul Europei care atinge o asemenea perfecțiune a detaliului, o asemenea noblețe autentică și o asemenea minunăție captivantă a culorilor, încât neîndoielnic el este egalul pictorilor italieni contemporani lui.

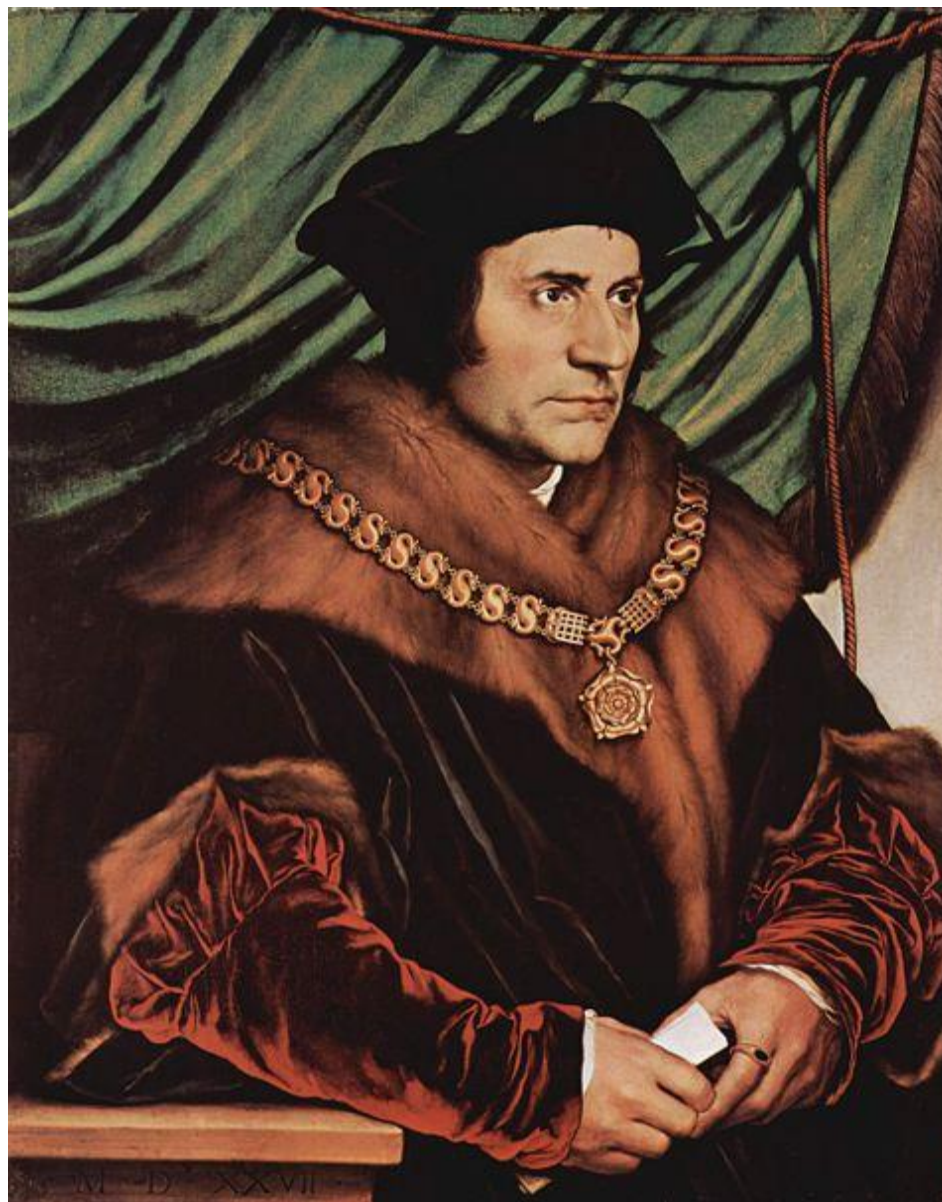
**Hans Holbein cel
Tânăr –
“Portretul regelui
Henric al VIII-lea”**

Hans Holbein cel
Tânăr –
“Portretul lui Erasmus
Din Rotterdam”

Hans Holbein cel
Tânăr –
“Portretul lui
Thomas Morus”

Hans Holbein cel
Tânăr –
“Ambasadorii”

Sculptura

În sculptura germană a Renașterii materialul preferat continuă să rămână lemnul, pe care artiștii îl colorează și îl acoperă cu foiță aurită, îndeosebi în cazul altarelor religioase. Adeseori, sculpturile acompaniază panourile pictate ale altarelor. Bronzul și marmura, fină sau cu granulație mare, sunt, de asemenea, folosite în cazul lucrărilor în *ronde-bosse* sau în relief. Numele de prestigiu ale sculpturii germane din secolele al XV-lea și al XVI-lea sunt: *Veit Stoss*, *Peter Vischer* și *Tilman Piemenschneider*, primii doi considerați gloriile Nurnbergului, al treilea mândria Wurzburgului, oraș de reședință arhiepiscopală.

Veit Stoss (1447-1533) născut la Nurnberg, se va stabili în Polonia, la Craiova. Aici va lucra, pentru *Biserica Fecioarei*, unul dintre celebrele altare ale vremii. Polipticul prezintă în panoul central *Înălțarea la cer a Fecioarei*, iar pe voleuri scene din *Viața lui Isus* și din *Viața Fecioarei*. Celelalte părți ale altarului înfățișează *Arborele lui Jeseu* și *Încoronarea Fecioarei, între doi sfinți*. Dimensiunea impresionantă a ansamblului, aproximativ 13 m, încorporează numeroase grupaje de personaje, sculptate în *ronde-bosse* și relief. Abundența siluetelor și grupurilor, gesticulații agitate, spiritual persistent religios definesc continuarea climatului medieval. Narațiunea și gesticulația teatrală sunt corelate cu viziunea spectacolelor de „Mistere”, care în acea vreme continuau tradițiile gotice. Lemnul este tratat în sculpturile lui Veit Stoss cu o măiestrie remarcabilă. Tipologii germanice, elemente de puternică expresivitate în definirea gesticii și fizionomiilor, îl consacră pe Stoss printre virtuozii cioplitori ai lemnului.

**Salutarea
îngerească**

**Îngerul Raphael și
tânărul Tobias**

Peter Vischer (1460-1529) apartenent al Școlii din Nürnberg, s-a transformat în ambiția atelierului tatălui său, specialist în turnarea în bronz. Aici, Peter Vischer a deprins știința și arta de bronzier, maiestria grea a modelării în lut și în ceară, cât și turnarea în bronz, asigurându-și locul excepțional printre artiștii Nürnbergului. De la **echivocul din biserica Sf. Sebaldus**, care păstrează moașele Sfântului, de la sculpturile pentru mormântul Împăratului Maximilian, din Biserica Curții din Innsbruck, și până la **Statuia regelui Arthur al Angliei**, spiritual gotic presistă cu tenacitate germanică.

Statuia regelui Goților

Tilman Riemenschneider (1460-1531) s-a născut la Osterode, dar a trăit și creat la Würzburg. Pentru o capelă a orașului artistul a conceput sculpturi inspirate din Biblie. Dintre *ronde-bosse*-urile pe care le-a lăsat, se remarcă figurile lui *Adam* și *Evei*, expuse azi la Muzeul din Würzburg. Tehnica folosită, modul propriu de tratare a materialului, precum și conceptual de volum urmează principiile morfologice ale tradiției Scolii lui Peter Vischer cel Batrin. Viziunea artistică este, însă, detasată de pateticul artei lui Vischer. Idealul uman propus de Tilmann Riemenschneider anunță spiritual nou al Renașterii. Echilibrul și seninătatea, liniștea și armonia calm, degajată de lucrările sale, sunt concordante cu orizontul spiritual al Umanismului secolului al XVI-lea.

Altarul Sfintei Maria de la Kopenhaga

Adam și

Sfânta Barbara

Arhitectura

Daca în Italia era evidentă unitatea stilistică a arhitecturii, datorită rigorilor matematice și folosirii „secțiunii de aur”, arhitecții fiind preocupați de realizarea armoniei ansamblului și de frumusețea proporțiilor, fie în volumele masive, geometrize, fie în grația arcadelor și *loggii* –lor, în restul Europei arhitectura a evaluat lent către o sinteză a concordantelor morfologice. În Germania, ca și în Țările de Jos, arhitectura păstrează spiritul formelor excesiv ascuțite ale goticului, concretizate prin preferința pentru acoperișurile foarte înalte și pentru abundența turnurilor și pinaceelor. Spiritul gotic este prezent nu numai în proporții, ci și în structura clădirilor bazate pe arcele ogivale. Placajul care acoperă clădirea indică prezența unor semne ale ornamentației Renașterii.

Primăriile orașelor, ca și cea din Gorlitz, vor ocupa locul central al piețelor publice. Construite din dorința și cu colaborarea breslelor și locuitorilor îmbogățiti prin comerț, prin activități bancare și meșteșugărești, clădirile primăriilor au proporții echilibrate, desfășurate pe orizontală. Masive și monumentale. Palatele comunale, casele, corporațiile meșteșugărești și reședințele burgheze își fac apariția în toate orașele Germaniei.

Locuințele particulare reflectă fie condiția socială a proprietarului, rangul său nobiliar, fie condiția burgheză sau vanitatea patricienilor, negustorilor și meseriașilor de lux. Construite din materiale nobile și înălțate pe mai multe niveluri, locuințele burgheze încep să fie împodobite cu balcoane și sculpturi, cu reliefuri și statui alegorice. Locuințele simple construite din zidărie de cărămidă și lemn, au tunuri și coșuri înaltate deasupra acoperișului.